

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 31.3.2005
KOM(2005) 120 endelig

MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN

Omstruktureringer og beskæftigelsen

Foregribende og ledsagende foranstaltninger til fremme af beskæftigelsen på baggrund af omstruktureringer på arbejdsmarkedet: Den Europæiske Unions rolle

MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN

Omstruktureringer og beskæftigelsen

Foregribende og ledsagende foranstaltninger til fremme af beskæftigelsen på baggrund af omstruktureringer på arbejdsmarkedet: Den Europæiske Unions rolle

Kommissionen har foreslået at relancere Lissabon-strategien for kraftigere og bæredygtig vækst samt skabelse af flere og bedre job. Disse mål skal virkeliggøres gennem et styrket samarbejde mellem ikke blot EU og medlemsstaterne, men også med arbejdsmarkedets parter, civilsamfundet og alle berørte parter i øvrigt, så samtlige ressourcer på nationalt plan og på EU-plan kan mobiliseres.

De europæiske borgeres velstand og velfærd forudsætter, at de økonomiske aktører og arbejdsstyrken er i stand til hurtigt at omstille sig til de gennemgribende socioøkonomiske forandringer, der foregår for nærværende, og som indebærer skabelse og udvikling af nye økonomiske aktiviteter, men også indskrænkninger, eller ligefrem nedlæggelser, af eksisterende erhvervsaktiviteter og dermed tab af arbejdspladser.

Samtidig har omstruktureringerne i virksomhederne ofte ganske store omkostninger ikke blot for arbejdstagerne, men også for økonomien i det lokale eller regionale samfund. Bevarelsen af den sociale samhørighed, som er et karakteristisk træk ved den europæiske sociale model, kræver, at der iværksættes ledsageforanstaltninger for at begrænse de sociale omkostninger til et minimum og fremme indsatsen for at finde andre beskæftigelsesmuligheder og indkomstkilder.

Under sådanne vilkår er det ud fra et dobbelt økonomisk og beskæftigelsespolitisk sigte af afgørende betydning at sikre, at omstruktureringerne foregår under fuld kontrol. For virksomhederne er det et spørgsmål om overlevelse at kunne tilpasse sig ændringerne. Jo hurtigere de kan omstille sig, jo større er deres mulighed for at bevare og udvikle konkurrenceevnen. Og også viljen til at bevare de ansattes beskæftigelsesegnethed og gøre det lettere for dem at gå fra en funktion til en anden af tilsvarende kvalitet har økonomisk betydning, eftersom den bidrager til at opskrive værdien af et af EU's allervigtigste aktiver i konkurrencen på verdensmarkedet, nemlig arbejdskraften, som er garant for den fremtidige vækst. Desuden bør omstruktureringerne ses i et langsigtet perspektiv, der handler om udvikling og styring af den europæiske økonomi, så forandringerne rent faktisk bliver et redskab til at styrke konkurrenceevnen.

Iværksættelse af foregribende og ledsagende foranstaltninger i tilknytning til omstruktureringer er således i fuld overensstemmelse med Lissabon-strategien, og ansvaret herfor påhviler de offentlige myndigheder, erhvervslivet og arbejdsmarkedets parter i fællesskab.

Ifølge den social- og arbejdsmarkedspolitiske dagsorden, som Kommissionen vedtog den 9. februar 2005 samtidig med meddelelsen om revisionen af strategien for bæredygtig udvikling, skal Kommissionen udforme en strategi for håndtering af omstruktureringer, som indebærer bedre sammenkobling af de relevante europæiske politikker, en højere grad af inddragelse af arbejdsmarkedets parter, bedre overensstemmelse mellem de politiske mål og de til rådighed stående midler og tilpasning af de retlige og aftalemæssige rammebetingelser.

Omstrukturering er ikke noget nyt fænomen. EU har i lang tid udformet politikker og instrumenter på området. I sin tid spillede EU således en væsentlig rolle i omstruktureringen af jern- og stålindustrien og i nyere tid i skibsbygnings- og tekstilindustrien.

Foranstaltningerne vedrører ikke alene de sektorer, som er ramt af problemer. I løbet af de senere år er der blevet nedsat sektorgrupper på højt niveau, som har til opgave fastlægge de fremtidige strategier for en lang række sektorer.

Set i et bredere perspektiv er der talrige EU-politikker, som bidrager til at foregribe og ledsage omstruktureringer: direktiver vedrørende information og høring af arbejdstagerne, den europæiske arbejdsmarkedsdialog, de finansielle støtteinstrumenter, erhvervspolitikken, politikken for udvikling af landdistrikterne osv.

Denne meddelelse angiver, hvilke foranstaltninger der skal udvikles eller styrkes på baggrund af de midler, som EU kan frigøre til formålet, på sektorplan såvel som på tværs af sektorerne. Ved gennemførelsen af foranstaltningerne er det nødvendigt at begrænse byrderne for virksomhederne mest muligt, samtidig med at der sker forbedringer i den måde, hvorpå omstruktureringerne foregribes og håndteres.

I overensstemmelse med ønsket i meddelelsen om Lissabon-strategien har de europæiske arbejdsmarkedsparter på sektorplan såvel som på tværs af sektorerne en særlig rolle at spille ved gennemførelsen af de forskellige politiske tiltag, som er beskrevet længere fremme. De opfordres derfor til at følge opfordringen i punkt 2.4 i denne meddelelse, som samtidig indleder anden fase i høringen om omstrukturering af virksomheder og de europæiske samarbejdsudvalg, jf. traktatens artikel 138, stk. 3.

1. DE AKTUELLE UDFORDRINGER

1.1. Analyse af fænomenet

Omstruktureringer af virksomheder ses ofte som et overvejende negativt fænomen, idet der som regel fokuseres på de umiddelbare virkninger for beskæftigelsen og arbejdsvilkårene. Omstruktureringer er dog ofte nødvendige for virksomhedernes overlevelse eller udvikling. Derfor bør denne udvikling ledsages på en sådan måde, at virkningerne på beskæftigelsen og arbejdsvilkårene bliver så forbigående og begrænsede som muligt.

Omstruktureringer afspejler på virksomhedsniveau de forandringer, som produktionsmønstret til stadighed undergår under indflydelse af en mangfoldighed af forskellige faktorer.

Udviklingen af EU's indre marked og den internationale liberalisering af økonomierne betyder nye muligheder i form af forøget økonomisk aktivitet, en forbedring af virksomhedernes konkurrenceevne og skabelse af kvalitetsjob. Generelt er konkurrencen på EU's indre marked en positiv faktor for velstand og bæredygtig beskæftigelse, for så vidt som den er den primære drivkraft bag innovation, skabelse af nye produkter og tjenester og økonomisk fornyelse.

Den teknologiske udvikling er også en udløsende faktor for omstruktureringer. På den ene side betyder udbredelsen af ny informations- og kommunikationsteknologi, at udvekslingen af informationer på internationalt plan og samordningen af produktionen kan foregå både hurtigere og på et meget overkommeligt omkostningsniveau, samtidig med at der udvikles nye systemer, som skaber nye og – både hvad angår kvalitet og kreativitet – bedre job. På den

anden side medfører udviklingen af nye fremstillings- og produktionsmetoder et skifte i retning af kvalitetsjob, der forudsætter andre typer kvalifikationer og uddannelse på et passende niveau. Også de miljømæssige innovationer genererer nye beskæftigelsesmuligheder og forbedrer den sociale velfærd.

Udviklingen på lovgivningsområdet (ny lovgivning eller lovsanering) medfører ændringer på produkt- og arbejdsmarkedene.

Forbrugsmønstret undergår store forandringer som følge af f.eks. den større andel af ældre i befolkningssammensætningen, større miljøbevidsthed eller den geografiske udvikling i efterspørgslen på verdensplan.

Ændringerne i produktionsmønstret giver anledning til løbende justeringer:

Kvantitativt: Justeringerne giver sig udslag i en ny fordeling af arbejdstagerne i produktions- og servicefagene. Europa skaber hele tiden nye arbejdspladser: 30 millioner netto mellem 1977 og 2002 med en tilvækst på mere end 44 millioner i servicesektoren og et tab på mindst 7 millioner i industrien og 7,5 millioner i landbruget. Hvert år åbner eller lukker et antal virksomheder svarende til 10 % af de samlede virksomheder i EU. Det skønnes, at antallet af arbejdspladser, der hver dag skabes eller går tabt, udgør mellem 5 000 og 15 000 i gennemsnit i hver medlemsstat.

Kvalitativt: Tendensen i EU går i retning af bedre og mere produktive job, i bestemte sektorer. Beskæftigelsen i servicesektoren er steget i løbet af de sidste 20 år; i 2003 er 2 ud af 3 arbejdstagere beskæftiget i denne sektor. Beskæftigelsen i sektoren for virksomhedstjenester er steget med 25 % i de sidste fem år. Mellem 1998 og 2003 har der i EU15 været en stigning i beskæftigelsen i de tre arbejdstagerkategorier (med kvalifikationer på **lavt niveau** +2,2 %, **mellemniveau** +14,2 % og **højt niveau** + 25,1 %). Derimod udgør arbejdstagere med ringe kvalifikationer nu en mindre andel af den samlede beskæftigelse.

Arbejdstagernes overgang fra en sektor til en anden foregår ikke pr. automatik. Når arbejdspladser i visse særligt farlige, anstrengende eller forurenende erhverv forsvinder, kan det ses som en positiv udvikling, hvis de erstattes af andre arbejdspladser. Det er dog ikke sikkert, at de nyskabte arbejdspladser kan besættes med de arbejdstagere, som har mistet deres arbejde, eftersom de nye arbejdspladser måske geografisk befinder sig et andet sted og måske kræver andre kvalifikationer.

Denne udvikling rammer især de mest sårbare grupper, især arbejdstagere med ringe faglige kvalifikationer. EU's evne til at bevare et passende udbud af arbejdspladser til denne gruppe af arbejdstagere er afgørende for den sociale samhørighed.

Ud over denne løbende udvikling kan de omvæltninger, som forårsages af teknologiske gennembrud, udviklingen på markedet og politiske beslutninger, have ødelæggende virkninger for visse industrier og/eller visse regioner, som står tilbage med en arbejdsstyrke uden de fornødne kvalifikationer og nedsat vækstpotentiale. Disse negative konsekvenser kan afbødes, men det kræver en indsats fra myndighedernes side og en effektiv koordinering af de berørte aktører.

Virkningerne af det indre markeds udbygning og den handelsmæssige liberalisering stiller krav om ledsageforanstaltninger

Liberaliseringen er ganske vist i det store og hele til gavn for væksten og beskæftigelsen, men samtidig er den ensbetydende med ændringer, som har store omkostninger for virksomhederne og de berørte arbejdstagere. Det er de forholdsvis dårligst kvalificerede og mest sårbare arbejdstagere, der rammes først, hvorved liberaliseringen indebærer en form for skjult omfordeling, som det er nødvendigt at rette op på. Dette er ikke alene et **krav af hensyn til den sociale retfærdighed**, men også et **politisk krav** på grund af misforholdet mellem omkostningerne – som er begrænsede på globalt plan, omend synlige, mærkbare og koncentrerede – og fordelene ved liberaliseringen, som selv på det overordnede plan er diffuse og vanskelige at registrere: Dette misforhold er en direkte årsag til modstanden mod liberaliseringen. Endelig er det et **økonomisk krav**, for så vidt som målrettede foregribende foranstaltninger kan gøre det muligt at formindske de omkostninger, der er forbundet med ændringerne, og lette overgangen.

Erfaringerne viser generelt, at disse omkostninger, som ganske vist er vanskelige at vurdere, er meget begrænsede sammenholdt med de fordele, man kan forvente af liberaliseringen. I mange tilfælde er forholdet en til tyve. Virkningerne kan dog være langt større, og det er der flere årsager til:

- Omkostningerne ved liberalisering er almindeligvis koncentreret om nogle bestemte sektorer eller regioner.
- Der er ikke noget direkte kompensationsforhold mellem omkostningernes art og de fordele, liberaliseringen frembyder.
- Liberaliseringens omkostninger og fordele viser sig forskudt i tid.
- Geografisk viser de sig ofte på forskellige steder.

Sammenhængen mellem liberalisering og foranstaltninger for at afbøde de uønskede effekter heraf er tydelig i USA, hvor man altid har anset internationale handelsforhandlinger og iværksættelse af dertil knyttede ledsageforanstaltninger som to sider af samme sag i den internationale integrationspolitik. I henhold til Trade Adjustment Assistance Reform Act fra 2002 er de midler, der bevilges til dette formål, blevet mere end fordoblet (1,4 mia. USD i 2004). Midlerne går både til de berørte virksomheder og deres ansatte for at hjælpe dem over følgerne af liberaliseringen.

Det er rimeligt, at EU påtager sig omkostningerne for de foranstaltninger, den sætter i værk. Dette får endnu større betydning i de kommende år, eftersom den periode, vi går ind i, er usædvanligt komprimeret, hvad angår gennemførelse af handelsaftaler (tekstilkvoterne udløber, frihandelsaftale EU/Chile) og forhandlinger om nye aftaler (Doha-runden, frihandelsaftale EU/Mercosur, frihandelsaftale EU/Samarbejdsrådet for Golfstaterne). Det er i denne sammenhæng, foranstaltningerne vedrørende EU's indsats i krisetilfælde, der omtales i punkt 2.1.3 i denne meddelelse, skal ses.

Der skabes nye arbejdspladser hver dag i Europa, men hvis de skal være til nytte for dem, der for første gang skal ud på arbejdsmarkedet, og dem, som er berørt af omstruktureringerne, er det nødvendigt at forbedre den måde, arbejdsmarkedet fungerer på, styrke de aktive beskæftigelsespolitikker, foregribe ændringer og tilvejebringe mekanismer, som letter den faglige mobilitet. Der er således behov for at styrke partnerskabet mellem alle aktører for at finde potentielle komparative fordele, vurdere hvilken udvikling der kan forventes i hvert enkelt markedssegment og i hver enkelt branche og følgelig i hver enkelt arbejdsmarkedsregion, så de berørte aktører fra en position så tæt som muligt på de potentielt berørte områder og befolkningsgrupper får bedre mulighed for at forudse udviklingen i den nærmeste fremtid. Det vil være muligt at finde lignende komparative fordele i bestemte områder, f.eks. små og mellemstore byer, hvor befolkningstætheden er mindre, og attraktive landdistrikter, som frembyder muligheder for højere leve- og arbejdsvilkår til lavere omkostninger.

1.2. Foregribelse og håndtering af forandringer til gavn for alle

Ovenstående analyse viser, at Europa ikke befinder sig i en uafvendelig økonomisk og beskæftigelsesmæssig lavkonjunktursituation, men står over for en udfordring, som skal tages op. Det drejer sig nemlig om at finde ud af, hvordan det skal lykkes at foregribe og håndtere forandringer.

Man må ikke glemme, at fænomenets virkning er større i visse dele af Europa, som stadig befinder sig midt i en overgangsfase, hvor der forestår et stort arbejde med at foretage de nødvendige omstillinger i økonomien såvel som på arbejdsmarkedet, og hvor der er behov for særlig støtte via samhørighedspolitikken. Omstruktureringerne berører ikke desto mindre hele EU. Fællesskabets foranstaltninger og instrumenter bør tage højde for, at virkningerne kan variere fra region til region, og finde frem til passende løsninger for hele EU.

2. INDSATS PÅ EU-PLAN – EU'S ROLLE

EU's indsats indgår i den mere generelle vækst- og beskæftigelsesstrategi, som Kommissionen fremsatte forslag til den 2. februar 2005, og som udgør grundlaget for en politik, der tager sigte på at gribe alle muligheder og undgå, at omstruktureringerne udvikler sig til menneskelige og sociale dramaer.

Det er indlysende, at det hoverdsagelig er på et niveau under EU, at man konkret har mulighed for at tage de aktuelle udfordringer op. Men når det er sagt, så råder EU over en række instrumenter, som kan være nyttige i indsatsen for at foregribe og ledsage forandringerne. EU har en vigtig rolle på tre områder:

- De horisontale politikker, som EU gennemfører, koordinerer eller fremmer, bidrager til at tilvejebringe vilkårene for en langsigtet økonomisk og teknologisk udvikling og gør det lettere at foregribe forandringer.
- Med de fornødne beføjelser til at overvåge udviklingen i de forskellige sektorer og finde passende interventionsinstrumenter i tilfælde af omvæltninger koncentreret i bestemte sektorer eller regioner kan EU koordinere de deltagende parter indsats på effektiv vis.
- EU anerkender den rolle, som arbejdsmarkedets parter kan spille i indsatsen for at foregribe og håndtere forandringer, og giver dem dermed mulighed for at agere.

2.1. EU's horisontale politikker

- *Bedre koordinering*
- *Reformen af den europæiske beskæftigelsesstrategi*
- *Reformen af de finansielle instrumenter og strukturfondenes rolle, herunder i krisetilfælde*
- *Erhvervspolitikken*
- *Konkurrencepolitikken*
- *Politikken over for tredjelande*
- *Bedre måleinstrumenter*

2.1.1. Bedre koordinering af EU's politikker

Der bør tilstræbes en højere grad af konvergens og synergieffekter mellem de forskellige interne politikker, foranstaltninger og målsætninger.

Dette nødvendiggør en omfattende koordineringsindsats fra Kommissionens side, som bør understøttes af en intern taskforce, som skal udgøre forbindelsesleddet mellem de berørte tjenestegrene i Kommissionen, og af en regelmæssig dialog med Europa-Parlamentet og Rådet.

2.1.2. Reformen af den europæiske beskæftigelsesstrategi

På baggrund af sit forslag fra Lissabon om at relancere strategien agter Kommissionen at revidere beskæftigelsesstrategien i 2005. Beskæftigelsespolitikken orienteres overordnet set mod tre prioriterede områder, som alle er relevante for foregribelse og håndtering af omstruktureringer: tiltrække og fastholde et så stort antal personer som muligt på arbejdsmarkedet, forbedre arbejdstagernes og virksomhedernes tilpasningsevne og øge investeringerne i menneskelig kapital.

I overensstemmelse med denne nyorientering tilskynder den europæiske beskæftigelsesstrategi medlemsstaterne til i stigende omfang at udforme politikker, som kan foregribe og ledsage omstruktureringer.

2.1.3. Reformen af de finansielle EU-instrumenter for bedre foregribelse og håndtering af omstruktureringer

I sit forslag til finansielle overslag for perioden 2007-2013 gik Kommissionen ind for i højere grad at orientere strukturfondene mod målene for Lissabon-strategien via EU's strategiske retningslinjer, som udgør grundlaget for de nationale strategier. Over Den Europæiske Socialfond (ESF) ydes der allerede tilskud til foranstaltninger, som tager sigte på at foregribe eller håndtere omstruktureringer. I udkastet til ny forordning for ESF bekræftes denne rolle, bl.a. skal ESF:

- styrke arbejdstagernes og virksomhedernes tilpasningsevne set i forhold til omstruktureringer i de enkelte sektorer og på virksomhedsniveau
- støtte investeringer i menneskelig kapital og livslang læring; ESF kunne i denne forbindelse yde støtte til udvikling af undervisningssystemer af høj kvalitet, som er rettet mod lokale behov, og som involverer en større gruppe af partnere
- bidrage til indgåelse af partnerskaber og pagter til fremme af beskæftigelse og innovation på nationalt, regionalt og lokalt plan; ESF skal bl.a. tilgodese udvikling af systemer og redskaber, som har til formål at foregribe ændringer i økonomi og beskæftigelse
- styrke kapaciteten på institutionelt niveau og aktørernes effektivitet gennem f.eks. kurser i "håndtering af forandringer"
- styrke synergier og partnerskaber mellem aktørerne inden for erhvervsuddannelse og regional udvikling.

Den Europæiske Fond for Regionaludvikling spiller også en stor rolle i udviklingen af nye aktiviteter takket være dens investeringer i forskning og udvikling, udbredelse af innovation og indførelse af infrastrukturer ud fra et princip om bæredygtig ressourceforvaltning.

Med hensyn til udvikling på landet vil landdistrikternes bidrag til at opfylde målene adskille sig fra det, som forventes af byzonerne. I områder med lav befolkningstæthed vil konkurrenceevnen ofte kunne fremmes bedre ved hjælp af aktivitetsspredning, modernisering af traditionelle håndværk og teknologi, tilvejebringelse af innovative serviceydelser, udnyttelse af miljøværdier osv.

De vigtigste finansielle instrumenter, som medlemsstaterne vil kunne råde over på dette område, kommer fra Landbrugsfonden for Udvikling af Landdistrikterne. I denne sammenhæng er det nødvendigt, at sektorpolitikkerne (landbrug, industri, servicesektor) og de territoriale politikker (regioner, landdistrikter, byer, lokalområder) kompletterer hinanden og koordineres, så deres virkning på vækst og beskæftigelse maksimeres.

Derudover findes der en række programmer, som ligeledes bidrager til en bedre foregribelse og integrering af forandringer i økonomien. Rammeprogrammet for forskning har til formål at styrke grundlaget for industrien i EU på det videnskabelige og teknologiske område med henblik på at styrke europæisk forsknings allerede fremtrædende position og stimulere dens kreativitet samt forbedre industriens internationale konkurrenceevne.

Programmerne for almen og erhvervsfaglig uddannelse spiller en central rolle for at skabe en videnbaseret konkurrencedygtig og dynamisk økonomi, der skaber gunstige vilkår for mobiliteten. Dette aspekt vil blive styrket yderligere med vedtagelsen af det nye integrerede program for livslang læring, der dækker perioden 2007-2013.

Fællesskabets mulighed for at intervenere i krisesituationer

På trods af indsatsen for at forbedre mulighederne for at foregribe forandringer kan der indtræffe uforudsete begivenheder eller begivenheder med kraftige virkninger i en given sektor eller region (jf. punkt 1.1), som nødvendiggør en intervention fra det offentliges side for at lette den nødvendige overgang.

I den henseende har regionalpolitikken vist sig at være effektiv. Derfor har Kommissionen som led i de finansielle overslag for perioden 2007-2013 foreslået at oprette en reserve til uforudsete udgifter under strukturfondene (af størrelsesordenen 1 % af tildelingen "konvergens" og 3 % af tildelingen "konkurrenceevne" pr. år pr. medlemsstat), som skal anvendes i sådanne tilfælde i nært samarbejde med de regionale myndigheder og arbejdsmarkedets parter. Det er ligeledes bragt i forslag at oprette en fond for tilpasning til væksten med en tildeling på 1 mia. EUR pr. år.

2.1.4. Erhvervspolitikken

a) Opfølgning af meddelelsen af april 2004

Kommissionen fortsætter gennemførelsen af den reviderede erhvervspolitik, som den fremsatte forslag til i april 2004. Dette sker bl.a. ved at skabe bedre lovgivningsmæssige rammer for virksomhederne, ved at støtte virksomhedernes indsats til fremme af innovation og konkurrenceevne og gennem en bedre koordineret indsats især på sektorplan.

b) Intensiveret overvågning af sektorer og regioner

For at kunne foregribe ændringer bør man vide mere om sektorerne og deres fremtidsperspektiver, og om hvilke redskaber der kan anvendes for at fremme vækst og beskæftigelse. I løbet af de senere år har Kommissionen nedsat en række ekspertgrupper, som i et mere uformelt regi og på midlertidig basis samler alle de relevante parter, for at drøfte de forskellige synspunkter om vanskeligheder og muligheder i de enkelte sektorer og nå frem til en fælles vision.

Desuden er der sektorer, som undergår hastige og kraftige forandringer, hvilket kan få alvorlige følger i regioner, hvor jobbuddet ikke er tilstrækkeligt diversificeret og arbejdsstyrken ikke tilstrækkeligt kvalificeret. På baggrund af disse erfaringer og risici har Kommissionen til hensigt at intensivere overvågningen af sektorer, hvor der kan tænkes at ske omvæltninger på kort sigt. Overvågningsindsatsen vil koncentrere sig om en analyse af udviklingen i konkurrenceevnen, om de miljømæssige muligheder eller risici, om konsekvenserne på regionalt plan, og om hvilke foregribende og ledsagende foranstaltninger der vil kunne træffes på EU-plan for at afhjælpe forandringerne. I beskæftigelses- og uddannelsesspørgsmål rådfører Kommissionen sig med de europæiske sektordialogudvalg.

Denne fremgangsmåde vil blive beskrevet nærmere i en meddelelse om erhvervspolitikken og sektorerne, som er under udarbejdelse. I 2005 vil Kommissionens indsats være koncentreret om automobilindustrien og derudover om tekstilsektoren og skibsbygningsindustrien.

c) Andre foranstaltninger

Endvidere har Kommissionen fremsat forslag om fælles teknologiinitiativer med henblik på at finansiere programmer til udvikling af produkter eller tjenester, som har en samfundsmæssig positiv virkning og kan bidrage til et skabe et konkurrencemæssigt forspring samt nye markeder og nye arbejdspladser.

En række teknologiske platforme skal frembyde et forum, hvor alle de berørte parter kan identificere de bestående behov ud fra forskningens og den teknologiske udviklings aktuelle stade.

Det er ligeledes et uafvendeligt krav at få størst muligt udbytte af de jobmuligheder, der er blevet skabt som følge af den igangværende udvikling. Handlingsplanen for miljøteknologi indgår i denne strategi.

2.1.5. Konkurrencepolitikken

Generelt set bidrager en streng håndhævelse af konkurrencereglerne, herunder kontrollen med statsstøtte, til at fremme væksten og beskæftigelsen på langt sigt og til at frembringe bedre produkter og serviceydelser, som samtidig er blevet skabt på grundlag af særlige europæiske værdier, navnlig respekten for miljøet, og under rimelige arbejdsvilkår.

Med hensyn til statsstøtte arbejder Kommissionen på en reform af sin politik vedrørende statsstøttekontrol gående ud på at orientere statsstøtten i retning af de områder, der bidrager mest til vækst og beskæftigelse, således at den bliver et bidrag til gennemførelsen af Lissabon-strategien.

For så vidt angår fusioner og virksomhedsovertagelser, betyder den nye fusionsforordning, at det bliver lettere at gennemføre omstruktureringer i erhvervslivet og at reagere på

udfordringerne i en globaliseret verden, samtidig med at det sikres, at fusioner, som er til hinder for konkurrencen, stoppes, eller vilkårene ændres.

Arbejdstagerrepræsentanter har mulighed for at fremsætte deres synspunkter vedrørende særlige konkurrencesager for Kommissionen under igangværende undersøgelser:

- I henhold til fusionsforordningen og på samme måde efter kartelprocedurerne har arbejdstagerrepræsentanter allerede ret til at blive hørt som tredjepart. De har mulighed for at indgive skriftlige høringssvar, deltage i den mundtlige høring og anmode om et møde.
- I henhold til statsstøtteregele og –procedurerne kan arbejdstagerrepræsentanter som tredjepart indgive oplysninger til Kommissionen, som denne kan inddrage i sine overvejelser efter at have forelagt de indgivne oplysninger for den berørte medlemsstat og anmodet den om at fremsætte bemærkninger hertil. Kommissionen kan også mødes med arbejdstagerrepræsentanterne for at høre deres synspunkter om konkrete sager.

2.1.6. *Politikken over for tredjelande*

Ifølge den social- og arbejdsmarkedspolitiske dagsorden vil der i forbindelserne med tredjelande blive truffet foranstaltninger med henblik på at fremme beskæftigelsen, gennemføre social- og arbejdsmarkedspolitikken og sikre, at alle har rimelige arbejdsforhold. Dette vil især indebære foranstaltninger til fremme af de grundlæggende sociale og arbejdsmarkedsmæssige rettigheder, styrkelse af den sociale dialog, udvidelse af virksomhedernes sociale ansvar og forbedring af den sociale sikrings dækningsgrad samt fremme af proaktiv håndtering af forandringer på verdensplan. Disse mål forfølges som led i udvekslinger mellem EU og Unionens partnere og i samarbejde med de internationale organisationer (ILO, OECD, FN og de organisationer, der er involveret i styringen af økonomien - Den Internationale Valutafond, Verdensbanken og Verdenshandelsorganisationen).

På det handelsmæssige område fortsætter Kommissionen med at arbejde for, at forhandlingerne under Doha-runden bliver en udviklingsfaktor. Den vil desuden gøre en indsats for at sikre beskyttelsen af den intellektuelle ejendomsret og bekæmpe plagiering. Endelig fortsætter Kommissionen med at træffe de nødvendige foranstaltninger, jf. Verdenshandelsorganisationens aftaler, for at afhjælpe de negative virkninger af praksis, som strider mod markedsøkonomiske principper (dumping og ulovlige subventioner).

2.1.7. *Styrkelse af måleinstrumenter*

Det Europæiske Overvågningscenter for Forandringer i Dublin får til opgave at udvikle kvantitative og kvalitative analyseredskaber og redskaber til at overvåge omstruktureringer, således at den offentlige debat om omstruktureringer og virksomhedsflytninger kan foregå på et velfunderet grundlag.

2.2. **Styrkelse af partnerskabet vedrørende forandring**

➤ <i>Styrkelse af den sociale sektordialog</i>➤ <i>Virksomhedernes sociale ansvar</i>➤ <i>Oprettelse af et "forum for omstruktureringer"</i>

Ud over at deltage i den høring, som er nærmere beskrevet i punkt 2.4 nedenfor, spiller arbejdsmarkedets parter en afgørende rolle på to områder:

- I de europæiske sektordialogudvalg tilfalder det dem at drøfte, hvordan man foregriber strukturelle ændringer, især på baggrund af konklusionerne af forhandlingerne som nævnt under punkt 2.4 og resultaterne af overvågningen af regionerne og sektorerne.
- I betragtning af deres kendskab til sektorerne er det vigtigt, at de medvirker til at informere og varsko de offentlige myndigheder på alle niveauer. Hvis arbejdsmarkedets parter beslutter at varsko Kommissionen, kan denne beslutte at intensivere overvågningen af regioner og sektorer som beskrevet i punkt 2.1.3 og 2.1.4 ovenfor.

Kommissionen forelægger inden længe en meddelelse om virksomhedernes sociale ansvar, som bl.a. omhandler de initiativer, som iværksættes af virksomhederne og de berørte parter i tilfælde af omstrukturering. Erfaringen viser, at de virksomheder, som er i stand til at håndtere omstruktureringer på en socialt forsvarlig måde, ofte er dem, der klarer sig bedst i konkurrencen på markedet, og som er bedst til at rette sig op igen efter omstruktureringer.

I løbet af 2005 opretter Kommissionen et ”forum for omstruktureringer”. Dette forum får til opgave på grundlag af det arbejde, der udføres i allerede eksisterende organer, at føre regelmæssigt tilsyn med udviklingen på området og fremme koordineringen af forskellige initiativer, hvilket betyder, at ud over Kommissionen skal også andre EU-institutioner samt arbejdsmarkedets parter og repræsentanter for videnskabelige kredse være involveret.

2.3. Tilpasning af de retlige og aftalemæssige rammebetingelser

➤ <i>Modernisering og forenkling af retsforskrifterne</i> ➤ <i>Grøn bog om arbejdsrettens udvikling</i> ➤ <i>Fremme af arbejdstagernes mobilitet</i>

Der skal her først og fremmest mindes om de foranstaltninger til modernisering og forenkling af retsforskrifterne, der indgår i Lissabon-handlingsprogrammet.

Kommissionen planlægger at udsende en grøn bog om arbejdsrettens udvikling, hvori den analyserer den aktuelle udvikling, for så vidt angår de nye modeller for tilrettelæggelse af arbejdet, og arbejdsrettens rolle, når der som følge af denne udvikling er behov for at tilvejebringe et miljø, som begunstiger effektive overgange på arbejdsmarkedet.

Med henblik på at fremme mobiliteten internt i EU fremsætter Kommissionen et direktivforslag om at forbedre situationen vedrørende overførsel af supplerende pensionsrettigheder.

2.4. Anden fase af høringen af arbejdsmarkedets parter om omstrukturering af virksomheder og de europæiske samarbejdsudvalg

I denne anden fase af høringen opfordres arbejdsmarkedets parter til at sætte endnu mere ind på at identificere midler til at foregribe og håndtere omstruktureringer. De er de aktører, som er bedst placeret i forhold til at sikre en effektiv indsats, når det gælder omstruktureringer.

Denne anden fase af høringen går først og fremmest ud på at opfordre arbejdsmarkedets parter til at fortsætte det arbejde, de allerede er i gang med, og tilskynde dem til at vedtage retningslinjer for god praksis vedrørende omstrukturering og europæiske samarbejdsudvalg.

Allerede i januar 2002 henledte Kommissionen deres opmærksomhed på spørgsmålet om omstrukturering og bad dem overalt i Europa identificere og formulere eksempler på god praksis vedrørende omstrukturering. Arbejdsmarkedets parter udformede efterfølgende

retningslinjer for håndtering af omstruktureringer. I denne nye fase gælder det om at sikre, at disse retningslinjer gennemføres og ajourføres i tiden fremover, og især om at tilskynde til, at de vedtages.

Desuden iværksatte Kommissionen i april 2004 første fase af høringen om revision af direktivet om europæiske samarbejdsudvalg. Disse udvalg spiller en væsentlig rolle i forbindelse med foregribelse og håndtering af omstruktureringer. Også her indledte arbejdsmarkedets parter en debat på europæisk plan i den hensigt at formulere principper eller retningslinjer ud fra undersøgelsen af de bestående udvalg.

På baggrund af det udførte arbejde og de modtagne indlæg mener Kommissionen, at den europæiske sociale dialog om disse to nært forbundne spørgsmål bør intensiveres som led i partnerskabet for vækst og beskæftigelse, som står centralt i den relancerede Lissabonstrategi. Arbejdsmarkedets parter opfordres derfor til at forstærke den igangværende indsats yderligere og indlede forhandlinger om en indbyrdes aftale om, hvilke midler og metoder der er nødvendige:

- for at indføre mekanismer til gennemførelse og overvågning af de allerede eksisterende retningslinjer vedrørende omstrukturering og for en drøftelse af deres videreudvikling
- for at tilskynde til vedtagelse af god praksis i overensstemmelse med de allerede eksisterende retningslinjer for omstrukturering
- for at fremme god praksis i den måde, de europæiske samarbejdsudvalg arbejder på, så de bliver mere effektive, ikke mindst når de spiller en aktiv rolle i forbindelse med forandringer
- for at udforme en fælles strategi angående de andre punkter i denne meddelelse, der berører dem, især uddannelse, mobilitet, sektoraspektet og foregribelse.

Kommissionen fører tilsyn med arbejdsmarkedets parters indsats på området og gennemfører en analyse af de resultater, som opnås i tiden frem til det sociale trepartstopmøde i 2006.

3. KONKLUSION

Kommissionen er overbevist om, at omstruktureringer ikke nødvendigvis er synonym med social ruin og store økonomiske tab. Tværtimod kan de være med til at sikre økonomiske og sociale fremskridt. Det forudsætter naturligvis, at de foregribes korrekt, og at virksomhederne forstår at håndtere dem effektivt og hurtigt, og at det offentlige indsats bidrager til, at de gennemføres under gunstige betingelser.

Foranstaltninger, der tager sigte på at modvirke forandringer og fastfryse de økonomiske strukturer, tjener kun til at udskyde problemet og ender med at forværre de negative virkninger. Resultatet bliver, at innovationen sker langsommere, og at de europæiske virksomheder får sværere ved at klare sig i konkurrencen på verdensmarkedet. Desuden vil foranstaltninger, som fører til, at arbejdstagernes beskæftigelsessevne forringes, få alvorlige følger for vækstpotentialet og den sociale samhørighed.

EU's indsats bør derfor være tilpasset fire krav:

- Et krav om sammenhæng mellem de pågældende foranstaltninger, så væksten og de deraf følgende omstruktureringer ikke fører til destruktion af menneskelig kapital.
- Et krav om, at de forskellige EU-politikker skal være langsigtede. Erhvervslivet har brug for at kunne forudse begivenhederne for at kunne agere.
- Et krav om deltagelse af alle berørte aktører, først og fremmest arbejdsmarkedets parter.
- Et krav om øget bevidsthed om det territoriale aspekt, for det er på lokalt plan, at man bedst formår at foregribe forandringer. Ud fra denne betragtning bør EU's regionalpolitik og samhørighedspolitik fungere som katalysator.

Bilag

Forslag til foranstaltninger

- Revision af den europæiske beskæftigelsesstrategi med fokus på tre prioriterede områder, hvor det handler om at øge beskæftigelsen, forbedre arbejdstagernes og virksomhedernes tilpasningsevne og øge investeringer i menneskelig kapital.
- Reform af de finansielle instrumenter især for at sikre, at samhørighedspolitikken, ESF og de europæiske programmer for livslang uddannelse på såvel det almene som på det erhvervsfaglige område i højere grad bidrager til Lissabon-strategien.
- Oprettelse af en fond for tilpasning til væksten (tildeling 1 mia. EUR) og en reserve til uforudsete udgifter som led i samhørighedspolitikken (af størrelsesordenen 1 % af tildelingen ”konvergens” og 3 % af tildelingen ”konkurrenceevne”), så der er mulighed for at reagere over for uforudsete begivenheder.
- Fremme af grundlæggende sociale værdier, rimelige arbejdsforhold og social dialog i politikken over for tredjelande.
- Styrkelse af tilsynet med omstruktureringer via ”European Restructuring Monitor”.
- Et styrket tilsyn på sektorplan og på regionalt plan med sektorer, hvor der kan tænkes at ske omvæltninger på kort sigt.
- En højere grad af inddragelse af sektordialogudvalgene i spørgsmål om omstrukturering.
- Oprettelse af en intern taskforce i Kommissionen, som skal beskæftige sig med omstruktureringsspørgsmål.
- Oprettelse af et forum for omstruktureringer.
- Udsendelse af en grønbog om arbejdsrettens udvikling.
- Fremme af arbejdstagernes mobilitet i EU.
- Iværksættelse af anden fase af høringen af arbejdsmarkedets parter om omstrukturering og de europæiske samarbejdsudvalg, navnlig med henblik på at tilskynde til vedtagelse af retningslinjer for god praksis vedrørende omstrukturering og europæiske samarbejdsudvalg.